

Dertig jaar Discordia

ToneelKunstfiguren op een rommelzolder

'De essentie van wat wij doen, dat is geheim. Ook voor ons. Ook voor mezelf. Dat blijft altijd een geheim.' Aldus Jan Joris Lamers in het gesprek dat Simon van den Berg voor het aprilnummer van TM hield ter gelegenheid van het dertigjarig jubileum van Maatschappij Discordia. In deze tweede jubileumaflevering zet Loek Zonneveld enkele kanttekeningen bij een geheim.

Door Loek Zonneveld

1. Droom

Het is een tijdlang een terugkerende droom geweest. We (een niet nader gedefinieerd 'we', een groep passanten) wonen in een vervallen landhuis in Toscane met uitzicht op Siena. We zijn met velen, het is een groot landhuis. De eigenares is een stokoude toneelster die beweert dat ze Eleonora Duse (een toneelster uit het voor-voorige in de serie) nog heeft zien spelen in de Arena Goldoni in Florence, in de rol van Rebecca West in *KOSMERSHOLM* van Ibsen, een regie van Edward Gordon Craig. In de herfst van 1906. De herfst waarin onaf-

hankelijk van elkaar drie Europese regisseurs een niet-realistisch concept loslieten op een late Ibsen-tekst – Max Reinhardt in Berlijn met *SPOKEN* en Vsevolod Meyerhold in Sint Petersburg met *HEDDA GABLER*.

En Craig dus in Florence. De feiten van haar verhaal kloppen, maar de meesten van ons geloven haar niet; de *contessa*, zoals we haar noemen, is niet oud genoeg om dat optreden gezien te hebben. De oude vrouw is diep beledigd door ons ongelof. Na enkele dagen onweer dat maar niet uit de hemels rondom Siena wil wegtrekken arriveren op een zomervogten ochtend een bus met to-

neelspelers en een vrachtwagen met spullen. Ze slaan hun tenten op rond het landhuis. Op de half-overdekte binnenplaats bouwen ze een theater met houten vloeren en wankende coulissen. Daarna zijn ze dagen bezig. Losse vellen, scripts, kostuums, rekwisieten, manuscripten worden af en aan gelept, er wordt veel gepraat en goddelijk gekookt. Er wordt een 'voorstelling' aangekondigd.

Op een avond, na een gezamenlijke maaltijd, spelen ze voor de eerste keer voor ons. Hun favorieten, scènes uit stukken, complete bedrijven, gedichten, verhalen, flarden uit hun eigen geschiedenis. We mogen ook voor-

MARIONETT (2010), Maatschappij Discordia FOTO: Bert Reekus

stellen doen, zeggen ze. De *contessa* speelt elke avond mee. In een rolstoel leest ze teksten uit *KOSMERSHOLM*, dat ze nog heeft gezien met Eleonora Duse. De toneelspelers geloven haar wel. Ze blijven een volle week, spelen elke avond, bij het licht van vuurpotten en fakkels. Op een ochtend zijn ze opeens vertrokken. Er ligt ergens een briefje. 'Volgend jaar zijn we terug. Misschien.'

2. Herinnering

In een van de eerste minuten van de voorstelling *MARIONETT* (2010) door Discordia

roept een toneelspeler 'even denken', pakt een tas met houten latten en laat dat hout enkele keren hard op de vloer stuiteren, overigens zonder de tas los te laten. 'Denken' wordt hier geassocieerd met 'lawaai', zoals het graaien naar geborgenheid op dit toneel gepaard gaat met het rigoureuze kapot maken van elkaars kostuums.

De speelvloer ziet eruit als een uitdragerij, de oude spullen worden gekoesterd als kostbaarheden uit een dierbare tijd, desalniettemin wordt er mee gesmeten dat het een aard heeft. De beide naar het niets reikende ladders aan weerszijden van de speelvloer doen ook al

weinig goeds vermoeden over de kansen om uit deze kermishel van spullen te ontsnappen. Woorden die betekenis zouden kunnen geven aan op de speelvloer opgeroepen raadsels worden in de lucht geschreven en met een nat sponsje weer uitgewist. De toneelster die aanbodend aankondigt dat hij iets gaat aankondigen struikelt vervolgens over zichzelf en in zijn half voltooide zinnen.

Welkom in de ijs lucht van geheugenloosheid, de amnesie van de slagstick, waarbij de uitvoerders ervan steeds in dezelfde kuil lazen omdat ze zich de vorige niet kunnen